

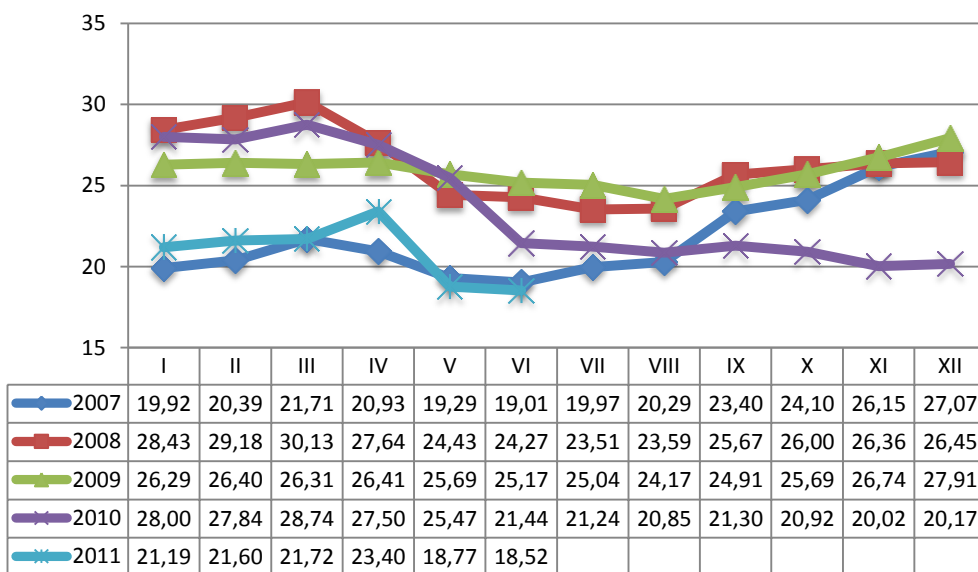
LIETUVIŠKŲ KIAUŠINIŲ KAINOS 2007–2011 METAIS PRICES OF LITHUANIAN EGGS IN 2007–2011

Laura PETRAUSKAITĖ

LAEI Produktų rinkotyros skyriaus ekonomistė, laura@laei.lt

Kiaušinių suvartojimas Lietuvoje keletą pastarųjų metų vis didėjo [6]. Tai rodo jų svarbą gyventojų mityboje. Tačiau paprastai auganti paklausa didina prekės kainą. Norint išsiaiškinti, kaip kiaušinių kainos kito šalies didmeninėje ir mažmeninėje rinkoje 2007–2011 metais, atliktas tyrimas, kurio rezultatai pateikiami straipsnyje.

Didmeninė rinka. Didmeninė kiaušinių kaina 2007 metais augo. Ši tendencija tęsėsi iki 2008-ųjų I ketvirčio. Nuo tada prasidėjo laipsniškas kainos mažėjimas. Kiekvienais tolesniais metais kiaušinių didmeninė kaina buvo mažesnė nei praėjusiais. 2011-ųjų I pusmečio kaina buvo 21 proc. mažesnė nei tuo pačiu laikotarpiu 2010-aisiais ir beveik pasiekė 2007-ųjų lygį (1 pav.).

1 pav. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių didmeninė kaina Lietuvoje 2007–2011 metais, Lt/100 vnt. [9]

Figure 1. Wholesale prices of eggs (Class A, fresh, packed) in Lithuania in 2007–2011, Lt/100 pieces

Remiantis statistiniais duomenimis galima daryti prielaidą, kad didmeninė kiaušinių kaina 2011-aisiais bus panaši kaip ir 2007-aisiais. Tikėtina, kad 2011 metų II pusmetį kaina kyla, nes tai vyksta kiekvienais metais dėl sezoninių svyravimų. Kainos didėjimą gali paskatinti ir brangstantys gamybos išteklių. Paukščių lesalų kaina pastaruoju metu sparčiai augo.

2011 metų sausio–birželio mėnesį lesalai pabrango apie 7 proc. ir jų kaina buvo pati didžiausia per visą 2007–2011 metų laikotarpį. 2011-ųjų I pusmetį naminių paukščių lesalai kainavo 28 proc. brangiau nei 2007-aisiais.

Ankstesniais metais kiaušinių brangimui turėjo įtakos ir paukštynų pertvarkymas pagal ES reikalavimus, kuriuos Lietuva išsipareigojusi vykdyti. Tačiau pastaruoju metu gamintojai priversti mažinti kainą dėl stiprios konkurencijos aplinkinėse rinkose. Dešimtyje ES valstybių 2011 metų I pusmetį didmeninė kiaušinių kaina buvo mažesnė nei Lietuvoje. Beveik pusėje Sąjungos šalių 2011-ųjų sausio–birželio mėnesiais kaina buvo mažesnė nei tuo pačiu 2007-ųjų laikotarpiu, o Lietuvoje ji viršijo 2007-ųjų lygį 1 proc. (1 lentelė).

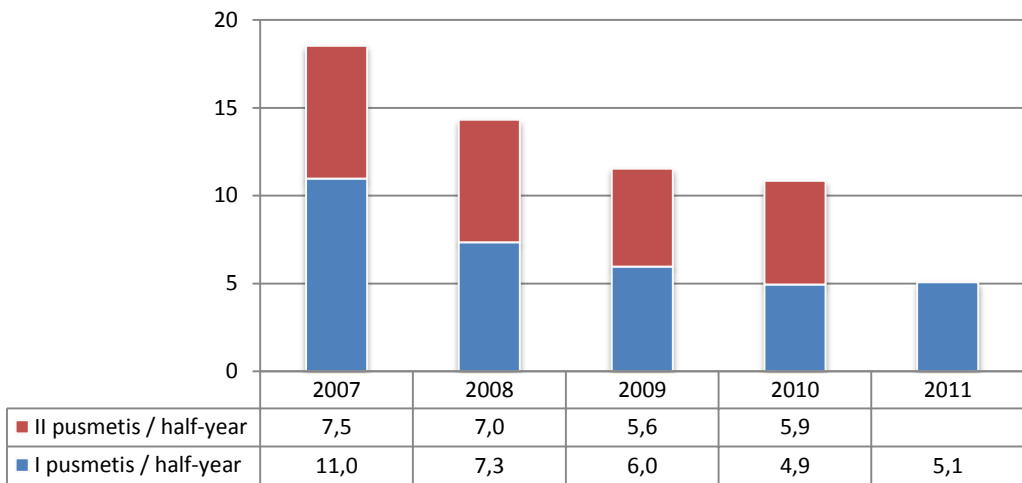
1 lentelė / Table 1

Šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES valstybėse
2007 ir 2011 metų I pusmetį, Lt/100 kg [8]
*Average wholesale prices of eggs (fresh, groups L–M) in EU countries
in the 1st half of 2007 and 2011, Lt/100 kg*

Šalis / Country	2007	2011	Pokytis, proc. Change, %
Nyderlandai / Netherlands	286,8	224,7	-21,6
Belgija / Belgium	286,0	253,5	-11,4
Rumunija / Romania	325,4	287,2	-11,7
Čekija / Czech Republic	305,0	300,3	-1,6
Ispanija / Spain	319,3	301,7	-5,5
Slovakija / Slovakia	316,8	309,5	-2,3
Portugalija / Portugal	333,0	312,7	-6,1
Prancūzija / France	313,6	321,5	2,5
Latvija / Latvia	342,1	322,7	-5,7
Bulgarija / Bulgaria	291,1	328,7	12,9
Lietuva / Lithuania	326,6	329,7	1,0
Vokietija / Germany	320,7	333,9	4,1
Estija / Estonia	304,8	335,3	10,0
Vengrija / Hungary	358,4	350,9	-2,1
Suomija / Finland	391,2	372,2	-4,8
Lenkija / Poland	338,8	375,3	10,8
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	378,5	376,4	-0,6
Malta / Malta	296,0	429,6	45,1
Slovėnija / Slovenia	408,1	442,1	8,3
Airija / Ireland	446,0	471,5	5,7
Graikija / Greece	373,8	482,5	29,1
Italija / Italy	503,0	573,4	14,0
Kipras / Cyprus	249,3	596,7	139,4
Danija / Denmark	472,2	614,9	30,2
ES / EU	352,3	364,7	3,5

2011 metų pirmoje pusėje lietuviškų kiaušinių didmeninė kaina buvo beveik 10 proc. mažesnė už ES vidurkį, tačiau 47 proc. didesnė nei konkurencingiausia Nyderlandų kaina. Palyginti su kaimyninėmis šalimis, mūsiškių kiaušinių didmeninė kaina buvo 12 proc. mažesnė nei Lenkijoje ir maždaug 2 proc. nei Estijoje, tačiau 2 proc. didesnė nei Latvijoje.

Prieš keletą metų gerokai padidėjus didmeninei kainai tarptautinėse rinkose, lietuviški kiaušiniai tapo kur kas mažiau paklausūs (2 pav.). Nors jų kaina nuo 2008-ųjų II ketvirčio pradėjo kristi, paklausa negrįžo į buvusį lygį ir iki 2010 metų vis mažėjo. Tik 2011-aisiais, dar labiau nukritus lietuviškų kiaušinių didmeninei kainai, jų paklausa užsienyje padidėjo. 2011-ųjų I pusmetį eksportuota maždaug 3 proc. daugiau kiaušinių nei 2010-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, tačiau 54 proc. mažiau nei 2007-ųjų sausio–birželio mėnesiais. Todėl norint atgauti prieš 5 metus turėtas rinkas reikėtų stengtis kiaušinių didmeninę kainą išlaikyti kuo mažesnę.

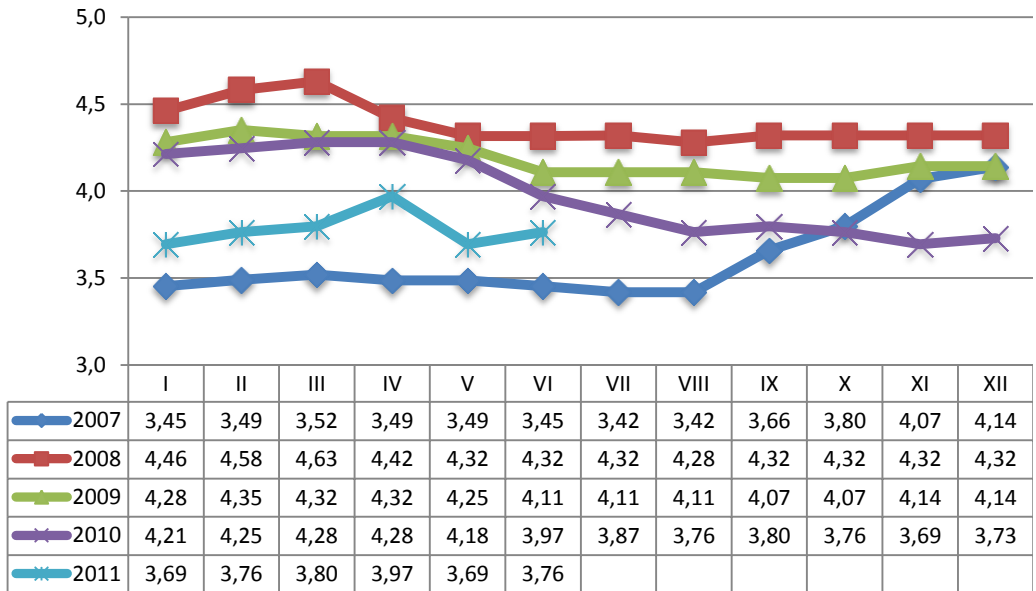
2 pav. Lietuviškų kiaušinių eksportas 2007–2011 metais, tūkst. t [11]
Figure 2. Exports of Lithuanian eggs in 2007–2011, thou t

Mažmeninė rinka. Lietuvoje mažmeninė kiaušinių kaina atkartojosi didmeninės kainos kitimo tendencijas (3 pav.). 2011 metų I pusmetį ji buvo mažiausia, palyginti su ankstesnių trejų metų atitinkamu laikotarpiu. Tačiau, palyginti su 2007 metų I pusmečiu, 2011 metų sausio–birželio mėnesiais kiaušiniai vis dar kainavo 9 proc. brangiau.

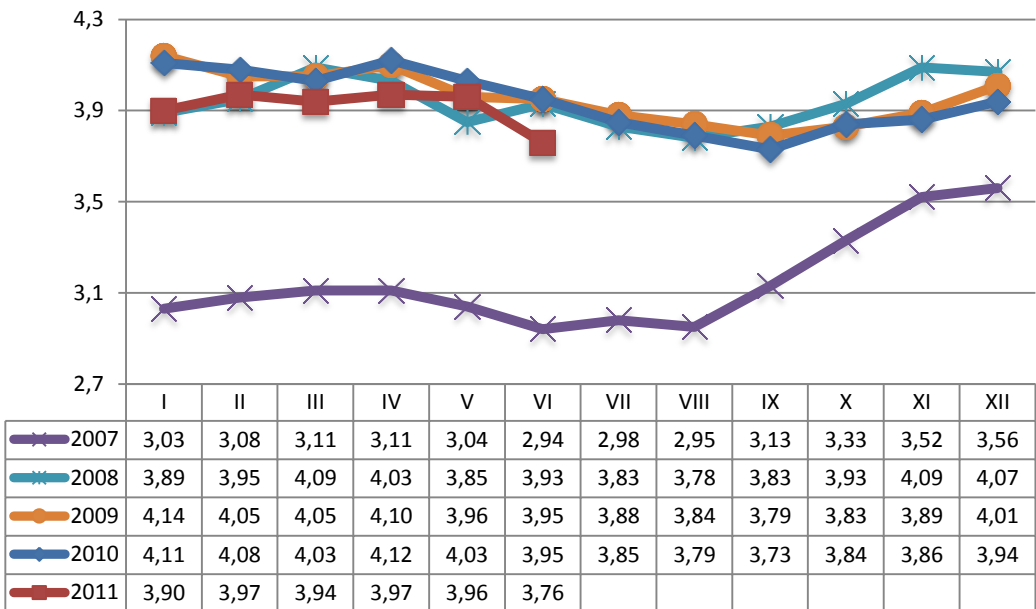
Mažmeninės kainos mažėjimui įtakos turėjo jau aptarta gamintojų kaina, taip pat jų vartojimas. Šalies viduje 2011 metų I pusmetį kiaušinių parduota 4 proc. su viršum mažiau nei tuo pačiu 2010-ųjų laikotarpiu.

Šalies turguose kiaušinių kainos nuo 2007-ųjų irgi kilo, nesustojo ir 2008-aisiais, didėjo iki pat 2010-ųjų. Nedidelis kainos smukimas užfiksuotas tik 2011-ųjų I pusmetį, tada ji nusileido į 2008-ųjų lygį. 2011 metų sausio–birželio mėnesiais paukštynų kiaušiniai turguose buvo 3 proc. pigesni nei tuo pačiu 2010-ųjų laikotarpiu. Tačiau, palyginti su 2007-ųjų I pusmečio kaina, 2011-ųjų tuo laikotarpiu ji buvo 28 proc. didesnė (4 pav.).

Paukštynų kiaušinių kaina turguose 2008–2011 metais išliko aukšta dėl to, kad kaimiškų kiaušinių kaina visą šį laikotarpį vis kilo ir buvo 16 proc. didesnė. Nors turguose paukštynų kiaušinių kaina išliko aukšta, 2011 metų I pusmetį, remiantis Žemės ūkio rūmų duomenimis, ji buvo beveik 10 proc. mažesnė nei prekybos centruose.

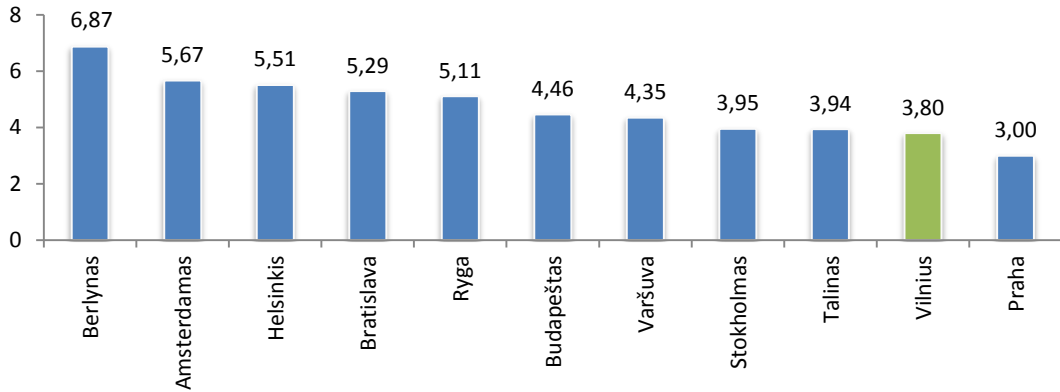

3 pav. Mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje 2007–2011 metais, Lt/10 vnt. [1–5]
Figure 3. Retail prices of eggs in Lithuania in 2007–2011, Lt/10 pieces

4 pav. Paukštynų kiaušinių kaina Lietuvos turguose 2007–2011 metais, Lt/10 vnt. [10]
Figure 4. Prices of poultry farm eggs on marketplace in Lithuania in 2007–2011, Lt/10 pieces

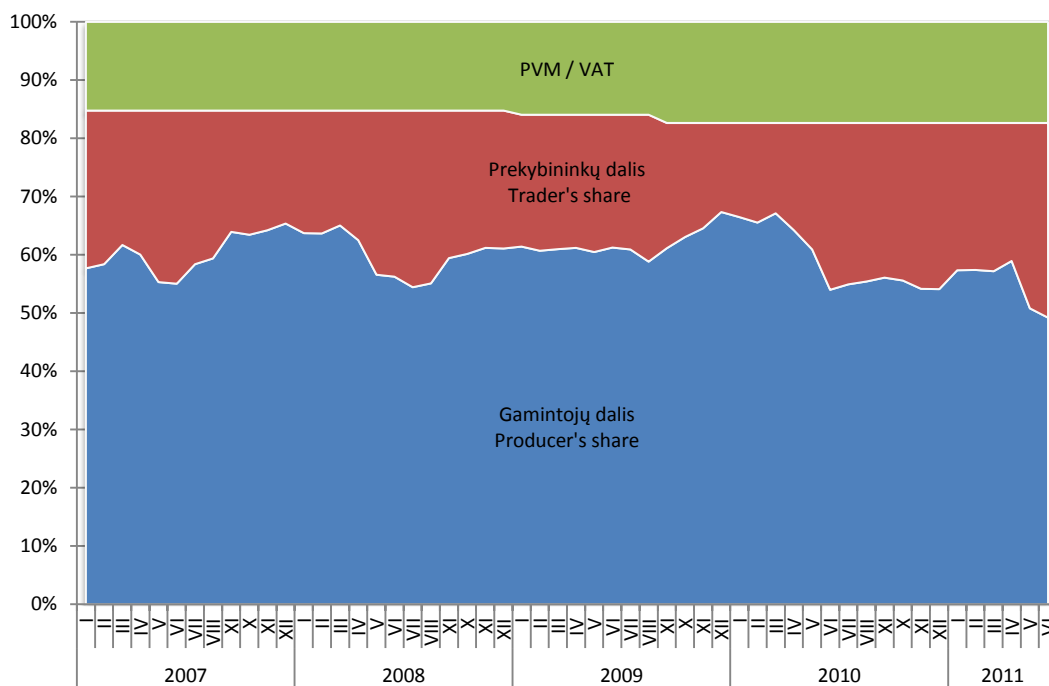
Mažmeninėje rinkoje lietuviškų kiaušinių kaina yra viena mažiausių ES. ŽŪMPRIS skelbiamoje informacijoje pateikiama, kad Varšuvoje kiaušiniai 2011 metų 22-ą savaitę kainavo apie 14 proc. brangiau nei Vilniuje (5 pav.). Latvijos sostinėje kainų skirtumas buvo dar didesnis – 34 proc. brangiau. Mažiausiai kiaušinių kaina skyrėsi Taline – 4 proc. didesnė.

5 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos kai kurių ES valstybių sostinėse 2011 metų 22-ą savaitę, Lt/10 vnt. [7]
Figure 5. Retail prices of eggs in the capital cities of selected EU countries in the 22nd week of 2011, Lt/10 pieces

Aiškinantis Lietuvos kiaušinių mažmeninės kainos kitimo priežastis, buvo analizuota jos sudėtis. Rezultatai parodė, kad 2011 metų I pusmetį, kaip ir tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, gamintojų gaunama kaina didėjo iki Velykų (6 pav.). Prekybininkų kaina šiek tiek sumažėjo, o po Velykų pakilo, nors ir pirmąjį ketvirtį buvo didesnė nei per tą patį laiką prieš metus. Tai lėmė, kad gegužės mėnesį sumažėjus gamintojų kainai mažmeninė kaina smuko gerokai mažiau.

2011 metų I pusmetį, palyginti su 2010-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, gamintojai gavo maždaug 8 proc. punktais mažesnę dalį nuo mažmeninės kiaušinių kainos, o prekybininkams teko 8 proc. punktais didesnė dalis.

6 pav. Kiaušinių mažmeninės kainos struktūra Lietuvoje 2007–2011 metais, proc. [1–5; 9]
Figure 6. Structure of retail price of eggs in Lithuania in 2007–2011, %

IŠVADOS

2011 metais Lietuvoje tęsėsi dar 2008-aisiais prasidėjęs kainų mažėjimas. 2011 metų I pusmetį kiaušiniai didmeninėje rinkoje kainavo panašiai kaip ir 2007-aisiais. Prognozuojama, kad ir likusių metų dalį kiaušinių kaina išliks panaši į 2007-ųjų. Ryškus kainų augimas ankstesniais metais turėjo didelę įtaką eksporto rinkai. Net ir mažėjant kainai 2008–2010 metais lietuviškų kiaušinių eksportas mažėjo. Atsigavimo požymių užfiksuota tik 2011 metų I pusmetį.

Nukritus gamintojų kainai, o gyventojams pradėjus kiaušinių vartoti šiek tiek mažiau, mažmeninėje rinkoje kaina taip pat kritė. Ji dar nepasiekė 2007-ųjų lygio, bet buvo artima. Palyginti su kitomis ES valstybėmis, Lietuvoje mažmeninė kiaušinių kaina gana neaukšta. Lyginant mažmenines kainas ES sostinėse, Vilniuje ji buvo mažiausia nei kaimyninių šalių sostinėse.

Tiriant kiaušinių kainų struktūrą paaiškėjo, kad 2011 metų sausio–birželio mėnesiais gamintojų gaunama dalis nuo mažmeninės kainos buvo 8 proc. punktais mažesnė, o prekybininkų – tiek pat didesnė nei per tą patį laiką prieš metus.

LITERATŪRA

1. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2007. Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
2. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2008*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2008. Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
3. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2009*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2009. Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
4. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2010*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2010. Nr. 1–12. ISSN 2029-364X.
5. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2011*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2011. Nr. 1–6. ISSN 2029-364X.
6. *Lietuvos žemės ūkis 2009*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2010. ISSN 2029-3658.
7. *Mažmeninės maisto produktų kainos (Lt) kai kurių ES šalių sostinėse 2011 m. 22 sav. (2011-05-30–2011-06-05)* [interaktyvus]. Vilnius: Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 24d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vic.lt/>>.
8. *Monthly Market Prices for Eggs (L&M) in the EU* [interaktyvus]. Belgija: Europos Komisija, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://circa.europa.eu>>.
9. *Šviežių supakuotų kiaušinių pardavimo vidutinių svertinių kainų suvestinė ataskaita 2007–2011 m. pagal KPS-3* [interaktyvus]. Vilnius: Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vic.lt/>>.
10. *Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacija* [interaktyvus]. Kaunas: Žemės ūkio rūmai, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 24 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.zur.lt>>.
11. *ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė*.